

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารโรงเรียน 5 คน และครูผู้สอน 35 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการบริหารในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ ผลการศึกษาในแต่ละตอน สรุปได้ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด สำหรับจำนวนปีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูในโรงเรียนทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มิประสบความสำเร็จทำงานอยู่ระหว่าง 21-30 ปี ขณะเดียวกันผู้ที่มิประสบความสำเร็จทำงานมากกว่า 30 ปีขึ้นไปมีน้อยที่สุด นอกจากนี้คุณวุฒิสูงสุดทางการศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี มีเพียงส่วนน้อยอยู่ในระดับปริญญาโท

สำหรับสภาพการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งงาน ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม สามารถสรุปได้ ดังนี้

ในการวางแผน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ส่วนมากที่ทราบนั้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ มีการชี้แจง เท่ากันกับมีเอกสารแจ้งเรื่องการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษานั้น ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้มีส่วนร่วม แต่ที่มีส่วนร่วมนั้น คือ โดยการให้ข้อมูล และโดยการเป็นคณะทำงาน ร่วมประชุม วางแผน ตามลำดับ ขณะเดียวกันในการวางแผนบริหารการศึกษา รูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ได้มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหาร

การศึกษา รูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาค้นคว้าแต่มีผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งที่ทราบและไม่ทราบในจำนวนที่เท่ากัน สำหรับส่วนที่ทราบนั้นส่วนใหญ่ทราบจากการประชุมสัมมนา รองลงมาคือทราบจากศึกษาโดยการสำรวจข้อมูล ปัญหา ความต้องการ และจากการศึกษาจากเอกสาร ตามลำดับ ในด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายแนวทางในการปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาที่มีการบริหารการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษานั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูล รองลงมาคือร่วมกันพิจารณากำหนดนโยบาย รวมทั้งกำหนด เป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติ สำหรับด้านความร่วมมือในการวางแผนด้านวิชาการของการบริหารโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมืออย่างมากในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ผู้ปกครองประสงค์จะให้บุตรหลานได้เรียนรู้ รองลงมาคือให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ และการเป็นคณะกรรมการประชุมวางแผน ตามลำดับ

สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษานั้น พบว่า ด้านการวางแผนของโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษามีปัญหา คือ การวางแผนมีความล่าช้า ซึ่งเกิดจากการติดต่อประสานงานเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลกัน และสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา ทำให้ประสานงานกันยาก รวมทั้งการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มก็เป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากการเดินทางไม่สะดวก นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้เวลาในด้านของการส่งเสริมให้ความรู้และข้อเสนอแนะในช่วงของการวางแผนน้อย และไม่ค่อยชัดเจน ดังนั้นข้อเสนอแนะต่อการวางแผนของโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะไว้ว่า ควรจัดให้มีฝ่ายส่งเสริมและวางแผนมาร่วมเป็นคณะกรรมการกับศูนย์เครือข่ายโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตรับผิดชอบ และควรแบ่งเครือข่ายให้กระจายตามหน่วยงาน

สำหรับการจัดองค์การ พบว่า ได้มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นและร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา โดยเรียงลำดับดังนี้ ส่วนใหญ่ได้เชิญให้เป็นผู้ร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลบางเรื่อง รองลงมาได้แก่การเปิดโอกาสให้เป็นกรรมการในงานและกิจกรรมของโรงเรียน และการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างไม่เป็นทางการ จากการตอบแบบสอบถาม และแบบสำรวจของโรงเรียนด้านความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแบบเครือข่ายทางการศึกษานั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่ายังไม่มีความพร้อม ขณะที่คิดว่ามีความพร้อมนั้นส่วนใหญ่คิดว่ามีความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่ รองลงมาคือ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ตามลำดับ สำหรับความพร้อมที่พบว่ามีน้อยที่สุดคือความพร้อมทางด้านการงบประมาณ

ส่วนด้านการจัดการของโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา พบว่า มีปัญหา คือ การขาดศูนย์ประสานงาน รวมทั้งในองค์กรมีสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการใช้ศึกษาร่วมกันน้อย ทำให้การเชื่อมโยงเครือข่ายไม่สะดวก ดังนั้นข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะไว้ว่า ควรจัดให้มีศูนย์ประสานงานที่เป็นระบบ พร้อมทั้งจัดสื่ออุปกรณ์ให้มีความพร้อม เพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการเชื่อมโยงแต่ละองค์กร

ในด้านการสั่งงาน จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนและช่วยเหลือจัดหาวิทยากรภายนอก ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ โดยเรียงลำดับดังนี้ ส่วนใหญ่สนับสนุนและช่วยเหลือในการเสนอให้ผู้มีความรู้ในหมู่บ้านเป็นวิทยากร รองลงมาคือ แสวงหาแหล่งความรู้อื่นๆ แล้วแจ้งให้โรงเรียน และการเป็นวิทยากรเอง ส่วนการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่โรงเรียนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมส่วนใหญ่เป็นการหาสถานที่ประกอบการ ในชุมชน รองลงมาคือ การใช้ที่ประกอบการของตนเอง และการติดต่อหน่วยงานราชการหน่วยงานอื่น ให้โรงเรียน ตามลำดับ

ขณะเดียวกันด้านการสั่งงานของโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา พบว่า ปัญหา คือ ผู้บริหารไม่มีอำนาจในการสั่งงาน นอกจากนั้น การสั่งงานยังมีความล่าช้า เพราะไม่มีผู้รับผิดชอบ ในการประสานงานโดยตรง และเมื่อมีการสั่งงานแล้วมักไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร สำหรับ ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะไว้ว่า ควรมีกฎระเบียบกำกับอย่างชัดเจน หรือควรมี เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานและติดตามต่อการสั่งงาน นอกจากนี้ ควรมีความพร้อมทางด้านงบประมาณ บุคลากร รวมทั้งสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการติดต่อประสานงานหรือในการสั่งงาน และที่สำคัญยังมีผู้เสนอแนะให้กลับไปปฏิบัติตามรูปแบบสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแบบเดิมอีกด้วย

สำหรับด้านการประสานงาน พบว่า การทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น เช่น วัด องค์กรการบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน หรือหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทำ คือ มีการออกพบปะพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้อง รองลงมาคือนำผล จากการประชุมมาชี้แจงกับผู้เกี่ยวข้อง และเชิญผู้บริหารหรือคณะครูมาชี้แจง ตามลำดับ สำหรับการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ การจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า

การจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาได้เปิดโอกาสมากขึ้น คือ ได้เปิดโอกาสในการให้ข้อมูล ร่องลงมาคือ การเปิดโอกาสในการเข้าร่วมประชุมเสนอแนะแสดงความคิดเห็น และในการเสนอ ทางเลือกแนวทางการปฏิบัติ ตามลำดับ สำหรับการประชาสัมพันธ์และรายงานผลการดำเนินงานของ สถานศึกษาในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความเห็น ว่า ในด้านการชี้แจงให้แก่ผู้ปกครองทุกๆ ภาคเรียนมีความต่อเนื่องมากที่สุด ร่องลงมาได้แก่ การทำเอกสารชี้แจง นอกจากนี้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าใช้รูปแบบในการประชาสัมพันธ์ น้อยที่สุดคือ มีผู้บริหารและครูมาชี้แจงในหมู่บ้าน

ในขณะที่การประสานงานของโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา พบว่ามี ปัญหาคือการประสานงานเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่เป็นระบบ ทำให้ทราบข้อมูลข่าวสารล่าช้า เนื่องจากระยะทางแต่ละโรงเรียนภายในเครือข่ายห่างไกลกัน สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ตอบ แบบสอบถามต่อปัญหาดังกล่าวได้เสนอแนะไว้ว่า หากเป็นไปได้ให้กลับไปใช้รูปแบบการบริหารงาน ของสำนักงานการประถมศึกษาอย่างเดิม หรือควรมีสูนย์ประสานงานที่ดี มีการติดตั้งอินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และโทรศัพท์ให้พร้อมต่อการใช้งาน เพื่อให้มีการติดต่อสื่อสารได้ดีขึ้น

ขณะเดียวกันด้านการควบคุม จากการศึกษาพบว่าในการควบคุมความประพฤตินักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนมีมากขึ้นนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่มีปัญหา แต่ก็มี ส่วนน้อยที่เห็นว่าทำให้มีปัญหา สำหรับปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ นักเรียนไม่เคารพและเชื่อฟังครู ที่มาจากโรงเรียนอื่น ส่วนปัญหาร่องลงมาได้แก่ นักเรียนทะเลาะกัน นอกจากนี้ยังมีปัญหา คือ นักเรียน มีการแบ่งกลุ่มกันตามโรงเรียนที่อยู่ในเขตบริการ และนักเรียนมีการแบ่งกลุ่มกันตามหมู่บ้าน ตามลำดับ ด้านการประเมินผลความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็น ว่า ทางโรงเรียนได้มีการประเมิน ส่วนใหญ่จากการสังเกตการให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง ร่องลงมาคือ จากการพูดคุยกับผู้ปกครอง และในการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษานั้น พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าช่วยให้เด็กนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านความ กระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น ร่องลงมาคือทำให้เด็กมีพัฒนาการมากขึ้นทุก ๆ ด้าน และ มีเพียงส่วนน้อยที่มีความเห็นว่าเด็กยังคงมีลักษณะเหมือนเดิม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษารูปแบบ เครือข่ายทางการศึกษาที่มีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นทางการเรียน ส่วนใหญ่พบว่า มี ส่วนกระตุ้นทำให้เด็กอยากไปโรงเรียนทุกวัน ร่องลงมาคือทำให้เด็กสนใจที่จะเรียนมากขึ้น ตามลำดับ แต่ก็มีเพียงเล็กน้อยที่มีความเห็นว่า การจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาทำให้เด็ก ไม่ค่อยอยากไปโรงเรียน

สำหรับปัญหาด้านการควบคุมงานของโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา พบว่ามีปัญหา คือ การควบคุมงานไม่เป็นระบบ และไม่ทั่วถึง ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัญหาดังกล่าวคือควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อคอยควบคุมงาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยได้นำแนวคิดของ Fayol (อ้างใน เอกชัย กี่สุขพันธุ์, 2527, หน้า 9) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ครั้งนี้ ซึ่งตามแนวคิดของ Fayol ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งงาน (Commands) การประสานงาน (Co-ordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) นั้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก แต่จากผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาในขั้นตอนการวางแผนคือ มีการวางแผนที่ล่าช้า โดยมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นอุปสรรค หรือปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการวางแผน ไม่ว่าจะเป็นสภาพภูมิประเทศของโรงเรียนเครือข่ายมีพื้นที่อยู่ห่างไกลกัน และมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา ทำให้มีความยากลำบากในการวางแผน อีกทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนของโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายก็มีน้อย และมีความเข้าใจไม่ชัดเจน จึงทำให้การวางแผนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังจะเห็นจากผลการศึกษาสภาพการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เห็นได้ว่าถึงแม้จะมีผู้ตอบแบบสอบถามทราบเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษามากกว่าที่ไม่ทราบก็จริง แต่ในการวางแผนการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษานั้น กลับพบว่าส่วนมากไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดังกล่าว ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถคาดคะเนล่วงหน้าถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้ แต่เมื่อมีแผนงานออกมาจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนครั้งหนึ่งที่ไม่ทราบว่ามีการวางแผนบริหารการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา แต่ก็ได้มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารด้วย ส่วนมากจะเป็นเพียงการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายแนวทางในการปฏิบัติเท่านั้น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม

เมื่อมีการวางแผน ด้านวิชาการของการบริหารโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาออกมาแล้ว ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างมากจากผู้บริหารและครูผู้สอน

ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2524, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การวางแผนช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะมีการวางจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอน เป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติตามที่ตามบทบาทเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

สำหรับด้านการจัดองค์การ (Organizing) จะเห็นได้ว่ามีปัญหาคือ ยังขาดศูนย์ประสานงาน อีกทั้งในองค์การมีสื่อเครื่องมือในการใช้ศึกษาร่วมกันน้อยนั้น ทำให้การเชื่อมโยงไม่มีความสะดวก จึงทำให้การกำหนดกรอบงานและกิจกรรมต่างๆ ที่จะจัดขึ้นในหน่วยงานการศึกษานั้นๆ มีความล่าช้า หรือมีปัญหาในการจัดองค์การ อีกทั้งมีข้อจำกัดต่างๆ ทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือหรืออุปกรณ์ติดต่อสื่อสารที่ขาดแคลน และพื้นที่ตั้งของแต่ละโรงเรียนมีความลำบากในการเดินทางเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามทางโรงเรียนยังได้เปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นและร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาอีกด้วย ถึงแม้ความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาจะยังไม่มีความพร้อมก็ตาม ดังนั้นการจัดองค์การการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม จึงไม่สอดคล้องกับคำนิยามทั้งหลายเกี่ยวกับการจัดองค์การ (Organizing) ดังเช่น การให้ความหมายของ กิตติมา ปรีดีดิติก (2532, หน้า 27) ที่ได้ให้ความหมายของการจัดองค์การว่าเป็นลักษณะงานที่ผู้บริหารจะต้องทำการวางแผนโครงสร้างกิจกรรมเพื่อช่วยให้ทุกคนเข้าใจว่าใครมีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้างในองค์การ โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ในงานนั้นๆ อย่างชัดเจน หรือไม่ว่าจะเป็นของ ภิญญู สาร (2519, หน้า 124) ที่ได้ให้ความหมายของการจัดองค์การว่าคือ กระบวนการจัดระบบการทำงานทั้งภายในองค์การ หรือในสำนักงานโดยกำหนดลักษณะของตำแหน่งงาน วิธีปฏิบัติ ขอบเขต อำนาจ หน้าที่ และการประสานงานระหว่างตำแหน่งต่างๆ ให้แน่นอน เพื่อให้การทำงานขององค์การดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน

ส่วนด้านการสั่งงาน (Commands) เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์จนเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำในการที่จะทำให้อื่นปฏิบัติตามที่ผู้บริหารต้องการ และต้องทำให้อื่นเหล่านั้นอยากจะทำงานด้วย แต่ปัญหาของการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ยังพบว่าผู้บริหารไม่มีอำนาจในการสั่งการอย่างเต็มที่ และเมื่อมีการสั่งการไปแล้วมักไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

นอกจากนี้การสั่งงานก็เป็นไปอย่างล่าช้า แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้มีการสนับสนุนและช่วยเหลือจัดหาวิทยากรภายนอกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน อีกทั้งยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่โรงเรียน ซึ่งถือว่าสามารถปฏิบัติตามการดำเนินการที่ควรจะเป็นได้ ถึงแม้การสั่งงานจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรก็ตาม ดังที่ พนัส หันนาคินทร์ (2529, หน้า 29) ได้กล่าวว่า การสั่งงานคือ การที่ผู้บริหารทำให้หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบเคลื่อนไหวไปในทิศทางอันเป็นจุดหมายของสถาบัน ในการสั่งงานนั้น ผู้บริหารจะต้องมีวิธีการให้เกิดการจูงใจ (Motivation) การติดต่อสื่อความคิด (Communication) และการนำ (Leading) ให้เกิดงานขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2539, หน้า 115) ระบุว่า การสั่งงาน หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมอบหมายงานอย่างใด อย่างหนึ่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานปฏิบัติจัดทำซึ่งอาจมอบหมายหรือ สั่งด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ การสั่งงานจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรวางแผน ถ้าผู้บริหารมีการวางแผนไว้อย่างดีถ้วนสมบูรณ์ ลักษณะการสั่งงานก็จะไม่มีการซ้ำซ้อน และคณะทำงานก็จะทำงานในส่วนที่รับผิดชอบได้สำเร็จ เป็นที่พอใจ

นอกจากนี้ด้านการประสานงาน (Co-ordinating) ผู้ศึกษาพบปัญหาในส่วนของ การประสานงานของการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 คือ มีการประสานงานช้า และไม่เป็นระบบ ทำให้ทราบข้อมูลข่าวสารล่าช้า เนื่องจากระยะทางแต่ละโรงเรียนภายในเครือข่ายห่างไกลกัน แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้ทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน หรือหน่วยงานอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นด้วย อย่างน้อยที่สุดโรงเรียนก็ได้มีการประชาสัมพันธ์และรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ให้ทราบอย่างต่อเนื่อง โดยการชี้แจงแก่ผู้ปกครองทุกๆ ภาคเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้จะมีปัญหาอุปสรรค หรือข้อจำกัดต่างๆ ก็ตาม แต่ทางผู้บริหารและครูผู้สอนของ แต่ละโรงเรียนที่มีการบริหารแบบเครือข่ายทางการศึกษาในอำเภอแม่แจ่มนั้น ก็ได้มีความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะปฏิบัติตามหรือดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ดังที่ พนัส หันนาคินทร์ (2529, หน้า 28) ได้กล่าวว่า การประสานงาน คือ ความต้องการที่จะประสานผนึกความพยายาม และการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้งานของหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินไปโดยสอดคล้องต้องกัน ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยความพร้อมเพรียงกันสู่จุดหมายปลายทางที่ได้ตั้งไว้โดย

ปราศจากความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 142) ระบุว่า การประสานงาน คือ การจัดงานต่างๆ ให้ประสานสัมพันธ์กันทั้งในด้านบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ และทรัพยากรต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ เพื่อให้งานได้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ เช่นเดียวกันกับ กิติมา ปริดีดล (2532, หน้า 31) ที่ได้ให้ความหมายการประสานงานว่าเป็นการจัดให้มี และส่งเสริมให้ ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือปฏิบัติการกันทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับ ตัวคน จิตใจ วัสดุ และวิธีการต่างๆ การประสานงานได้ดีต่อเมื่อได้มีการจัดการแบ่งหน่วยงานได้ถูกส่วน ผู้บริหารจะเป็นผู้พิจารณาเองว่าจะทำการประสานงานอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม

สำหรับด้านการควบคุม (Controlling) ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาด้านการควบคุมงานของ โรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา คือ การควบคุมงานไม่เป็นระบบ และไม่ทั่วถึง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ทำให้มีจำนวนนักเรียนมากขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาในการควบคุมความประพฤติของนักเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้มีการประเมินผลความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วของการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษารูปแบบดังกล่าว ยังส่งผลช่วยให้เด็กนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น นั่นคือ ทำให้เด็กมีความ กระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น และทำให้เด็กอยากไปโรงเรียนทุกวัน ในส่วนของการบริหาร ขึ้นตอนการควบคุมนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า ถึงแม้ระบบการควบคุมจะยังไม่มีประสิทธิภาพ และยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร แต่บังเอิญผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็นับได้ว่าเป็นไปตามแนวทางที่การบริหารรูปแบบ เครือข่ายทางการศึกษาต้องการ ดังที่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 148) ระบุว่า การควบคุม (Controlling) หมายถึง การที่ผู้บริหารหรือหัวหน้าจะต้องสอดส่องดูแลการปฏิบัติงาน ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น เป็นระเบียบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่นเดียวกันกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2529, หน้า 50) ที่ให้ ความหมายของการควบคุม คือ การตรวจสอบการปฏิบัติการเพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้น อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ ในบางกรณีอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้การดำเนินงานอยู่ในวงเขตที่พึงปรารถนาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปริดีดล (2532, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของการควบคุม หมายถึง การที่ผู้บริหารที่ดีจะต้องทำ การติดตามผลการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ได้สั่งงานไปแล้ว หากมิได้มีการควบคุมหรือตรวจสอบแล้ว ผู้บริหารจะไม่สามารถแน่ใจได้เลยว่าแผนงานต่างๆ ที่ผู้บริหารได้จัดทำ และส่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ไปทำนั้น จะสำเร็จลงด้วยดี ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องทำการกำหนดหรือจัดระเบียบงานต่าง ๆ และควร

ต้องตรวจสอบงานในระหว่างดำเนินงานโดยสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อที่จะบังคับหรือ ควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความสำเร็จของการบริหารงานต้องอาศัยขั้นตอนทั้ง 5 ตามแนวคิดของ Fayol และในแต่ละขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ละฝ่ายจึงควรมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน อีกทั้งต้องมีความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจที่ความถูกต้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่หากแต่ละขั้นตอนมีปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดใดๆ เกิดขึ้น ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในแต่ละขั้นตอนดังกล่าวแล้วยังส่งผลกระทบต่อถึงขั้นตอนอื่นๆ ตามมาด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง การบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอแม่แจ่ม เขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ในการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีการติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายให้มากขึ้นและอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มประสิทธิภาพด้านบุคลากร และเพิ่มงบประมาณ เทคโนโลยีสารสนเทศหรือเครื่องมืออุปกรณ์ติดต่อสื่อสารต่าง ๆ กับหน่วยงานและผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน โดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานมากกว่านี้

1.2 ในแต่ละขั้นตอนของการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งงาน ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม ควรมีการประสานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน จะส่งผลให้การดำเนินงานของการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำการบริหารรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษา มาใช้ ทั้งผลกระทบด้านบวก และด้านลบ เพื่อเป็นการประเมินการบริหารรูปแบบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2.2 ควรศึกษาเจตคติของสถานศึกษาต่อการบริหารการศึกษาในรูปแบบของเครือข่าย
ในการเสนอแนะแนวทางของสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมต่อการบริหารการศึกษาในรูปแบบของ
เครือข่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษารูปแบบดังกล่าวมากที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved